

УДК 351:341

DOI [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2026-1\(46\)-4](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2026-1(46)-4)

ПІВДЕННОАЗІЙСЬКИЙ ВЕКТОР ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ КИТАЮ: ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ТА БОРОТЬБА ЗА РЕГІОНАЛЬНЕ ЛІДЕРСТВО

Омельчук Л. В.

THE SOUTH ASIAN VECTOR OF CHINA'S FOREIGN POLICY STRATEGY: INSTRUMENTS FOR REALISING NATIONAL INTERESTS AND THE STRUGGLE FOR REGIONAL LEADERSHIP

Lesia Omelchuk

Анотація

Здійснено аналіз регіону Південної Азії (Афганістан, Бангладеш, Бутан, Індія, Мальдіви, Непал, Пакистан, Шрі-Ланка) в контексті забезпечення національної безпеки та досліджено, що інтереси окремих країн регіону можуть суперечити спільним інтересам регіону загалом у сфері безпеки. Відзначено ключові особливості регіону Південної Азії, зокрема індоцентричність (Індія посідає центральне місце як у географічному плані, так і з точки зору соціокультурної спадкоємності, імперської та колоніальної історії, а також економічної інфраструктури); асиметричність та ієрархічність структури влади; етнічна, культурна та мовна різноманітність регіонів в Індо-Тихоокеанському регіоні. Зазначено про виклики у сфері безпеки в Південній Азії, класифіковані за сімома категоріями: геополітика, неврегульовані територіальні конфлікти, відкриті кордони, тероризм і екстремізм, проблеми клімату та захисту довкілля, економічна безпека. Наголошено на ключових положеннях, дотримання яких сприятиме зміцненню безпеки в Південній Азії, зокрема дотримання принципів Статуту ООН; повага до суверенітету та територіальної цілісності інших країн; увага до питань безпеки, що є важливими для інших країн; орієнтація на економічну інтеграцію через розвиток, розбудову транспортних зв'язків та інтеграцію; пріоритетність реальних проблем населення: боротьба з бідністю, економічна безпека, продовольча, енергетична безпека, зміна клімату, професійна підготовка та освіта, технології, торгівля та інвестиції; діалог та дипломатія повинні бути найкращим способом вирішення спільних проблем; сприяння та зміцнення міжособистісних зв'язків. Зауважено про зростання впливу Китаю в досліджуваному регіоні, який трансформувався із суто економічного партнерства у стратегічне та військове домінування через провадження політики «м'якої сили», що поширюється далеко за межі Південноазійського регіону та на Україну зокрема. Зазначено про стратегію «низки перлів», яку використовує Китай, що передбачає посилення та зміцнення впливу на країни, територіально розташовані на шляху постачання нафти в Китай (де «перлина», це порт або морська база (Пакистан (Гвадар дає прямий вихід до Аравійського моря в обхід Південно-Східної Азії), Шрі-Ланка (Хамбантота), Бангладеш (Читтагонг), порти в М'янми). Акцентовано увагу, що в перспективі такі дії дають можливість Китаю використовувати цивільну інфраструктуру країн-партнерів у військових цілях.

Ключові слова: безпека, державна політика, регіон Південної Азії, виклики та загрози національній безпеці, міжнародна співпраця, тероризм.

Abstract

The analysis of the South Asian region (Afghanistan, Bangladesh, Bhutan, India, Maldives, Nepal, Pakistan, Sri Lanka) in the context of ensuring national security was carried out and it was investigated that the interests of individual countries in the region may contradict the common interests of the region as a whole in the field of security. The key features of the South Asian region were noted, in particular, Indocentricity

(India occupies a central place both geographically and in terms of socio-cultural continuity, imperial and colonial history, and economic infrastructure); asymmetry and hierarchy of the power structure; ethnic, cultural, and linguistic diversity of regions in the Indo-Pacific region. The document outlines security challenges in South Asia, classified into seven categories: geopolitics, unresolved territorial conflicts, open borders, terrorism and extremism, climate and environmental issues, and economic security. It highlights key provisions that will contribute to strengthening security in South Asia, including adherence to the principles of the UN Charter; respect for the sovereignty and territorial integrity of other countries; attention to security issues that are important to other countries; focus on economic integration through development, development of transport links, and integration; prioritization of real problems of the population: poverty alleviation, economic security, food and energy security, climate change, vocational training and education, technology, trade, and investment; dialogue and diplomacy should be the best way to solve common problems; and promotion and strengthening of people-to-people ties. The author notes the growing influence of China in the region under study, which has transformed from a purely economic partnership into strategic and military dominance through the implementation of a policy of «soft power» that extends far beyond the borders of the South Asian region, and to Ukraine in particular. The author mentions the «string of pearls» strategy used by China, which involves strengthening and strengthening influence on countries territorially located on the route of oil supplies to China (where the «pearl» is a port or naval base (Pakistan (Gwadar provides direct access to the Arabian Sea bypassing Southeast Asia), Sri Lanka (Hambantota), Bangladesh (Chittagong), ports in Myanmar). It is emphasised that, in the future, such actions will enable China to use partner countries' civilian infrastructure for military purposes.

Key words: security, state policy, South Asian region, challenges and threats to national security, international cooperation, terrorism.

1. Вступ. Південна Азія – географічний регіон, що об'єднує вісім країн – Афганістан, Бангладеш, Бутан, Індію, Мальдіви, Непал, Пакистан і Шрі-Ланку – і є місцем проживання майже п'ятої частини населення світу. Регіон Південної Азії має три ключові особливості. По-перше, її можна вважати індоцентричною за своєю природою. Індія посідає центральне місце як у географічному плані, так і з точки зору соціокультурної спадкоємності, імперської та колоніальної історії, а також економічної інфраструктури. Друга характеристика – асиметрична та ієрархічна структура влади. Індія посідає чільне місце в Південній Азії з точки зору чисельності населення, природних ресурсів, економіки, а також промислової, технологічної та військової потужності, що, в свою чергу, зробило Індію справжнім «старшим братом» у Південній Азії, з усіма негативними наслідками. По-третє, це також один із найбільш етнічно, культурно та мовно різноманітних регіонів в Індо-Тихоокеанському регіоні. Завдяки цим характеристикам Південна Азія є регіоном із складною динамікою безпеки. Регіон стикається з багатьма традиційними та нетрадиційними викликами у сфері безпеки, кожен з яких має свої наслідки для безпеки. Розуміння безпекових нарративів у Південній Азії є критично важливим для усвідомлення викликів і можливостей для регіональної стабільності та, власне, глобальної безпеки. Важливо враховувати не тільки внутрішню ситуацію в регіоні, а й вплив Китаю та США як наддержав і клю-

чових гравців на глобальному ринку, які, безсумнівно, мають свої інтереси в досліджуваному регіоні.

Серед науковців, які займалися цією проблематикою, слід назвати таких українських учених, як І. Ванда, М. Ворона, Б. Голянич, Н. Городня, Т. Іванець, П. Климишин, О. Лукаш, О. Мамчур, О. Марущенко, Д. Неліпа, Ю. Мателешко, І. Тихоненко, Л. Чернишева та іноземних – Е. Альберт, Т. Баркер, М. Сімонов, Ю. Хонг, В. Шопов.

2. Мета статті – комплексний аналіз регіону Південної Азії та дослідження впливу Китаю на регіон в контексті реалізації власних національних інтересів та утвердження позиції на міжнародній арені.

3. Матеріали і методи. Основу дослідження становив системний підхід, що дав можливість проаналізувати стратегію КНР у регіоні Південної Азії із врахуванням політичних, економічних та безпекових аспектів. Компаративний метод застосовано для виокремлення специфіки співпраці та стратегії Пекіна щодо країн Південної Азії, зокрема наголошено на фундаментальних аспектах суперництва КНР та Індії. Геополітичний метод посприяв дослідженню безпекової політики та реалізації національних інтересів КНР, зокрема в рамках ініціативи «один пояс, один шлях».

4. Результати і обговорення. Сфера безпеки в Південній Азії характеризується складним поєднанням традиційних військових загроз та

нетрадиційних викликів, таких як зміна клімату та тероризм. Регіон залишається одним із найнестабільніших у світі через суперництво між ядерними державами (Індією та Пакистаном), внутрішні збройні конфлікти та зростаючий вплив зовнішніх гравців, таких як Китай і Сполучені Штати Америки. О. Марущенко відзначає, що КНР відверто культивує амбіції наддержави з метою подальшого витіснення США із стратегічно важливих територій [6, с. 104], тобто відстоює власні економічні та політичні інтереси [8, с. 204]. Натомість США посилює партнерські відносини з країнами Азії, отримуючи доступ до портів, полігонів, різних баз, посилюючи свою присутність [9].

Поряд з цим, П. Климишин зауважує про парадоксальність відносин між Китаєм і США, які є одночасно союзниками і противниками, оскільки «КНР володіє найбільшими у світі золотовалютними резервами ... Сполучені Штати є основним ринком для китайських товарів, експорт яких Пекін стимулює за рахунок штучного утримання заниженого курсу юаня, а з іншого – валютні резерви КНР знеціняються, якщо долар втратить статус основної світової резервної валюти [4, с. 387].

Виклики у сфері безпеки в Південній Азії можна класифікувати за сімома категоріями: геополітика, неврегульовані територіальні конфлікти, відкриті кордони, тероризм і екстремізм, проблеми клімату та захисту довкілля, економічна безпека. Потрібен комплексний підхід до вивчення проблематики забезпечення безпеки та правопорядку в Південній Азії, зокрема, слід враховувати політичне, економічне, соціальне, культурне, мовне та етнічне розмаїття регіону. О. Мамчур та І. Ванда серед контрастів регіону відзначають

«...а) важливе демографічне (найбільший за людністю макрорегіон світу) і соціально-географічне положення у світі;

б) демографічний вибух;

в) абсолютний – полюс голоду серед макрорегіонів світу; г) депривація у сфері освіти й медичних послуг;

г) рівень грамотності населення у окремих країнах – низький; д) вплив кастової системи соціальних зв'язків на темпи економічного зростання загалом несприятливий; е) важливе геоцивілізаційне та геокультурне положення на карті світу (вихідці із Індії і Пакистану формують одну із найчисельніших діаспор світу) ... макрорегіон – один із найбільших виробників товарів і послуг світу; поєднання первинних та новітніх (інноваційних) галузей у структурі еко-

номіки; низький рівень диджиталізації економіки, водночас, стрімко зростає показник індивідуального користування інтернетом ... значний рівень економічної глобалізації ... Індія – одна з найбільших країн-реципієнтів світу ...» [5, с. 112].

Погоджуємось з позицією Іванець Т., що нові глобальні виклики у безпековій сфері, в умовах взаємозалежності країн та регіонів, актуалізують потребу трансформації концепції безпеки на усіх рівнях [3]. Варто звернути особливу увагу ще на один важливий аспект – це протиріччя між імперативами безпеки та захистом прав людини в Південній Азії. Уряди країн регіону часто прикриваються «національною безпекою», щоб придушувати опозицію та обмежувати громадські свободи. Безпекові заходи щодо протидії опозиції є загрозою демократичним принципам і поглиблюють соціальні заворушення та політичну кризу. Заходи з посилення безпеки повинні бути врівноважені повагою до прав людини та захистом основних свобод. Недотримання цих принципів може призвести до замкнутого кола невдоволення, радикалізації та незахищеності. Домінування державоцентричних наративів незмінно нехтує питаннями безпеки громадян. Політика, спрямована на посилення державної безпеки, іноді досягається за рахунок безпеки особи. Крім того, наративи безпеки часто не враховують складні взаємозв'язки між традиційними та нетрадиційними загрозами у сфері безпеки. Наприклад, зміна клімату може загострити міждержавні суперечки щодо водних ресурсів та посилити міграцію, що викликає занепокоєння з приводу безпеки як на суспільному, так і на державному рівнях.

Південна Азія стикається з такими формами конфлікту, як внутрішні війни, що фактично спрямовані проти інших держав і в яких беруть участь тіньові недержавні суб'єкти (які можуть мобілізувати значні ресурси або використовувати «слабкі ланки», залишені державами, що зазнали невдачі).

Афганістан. Глибоко вкорінений конфлікт підживлюється внутрішньою етнічною напруженістю; суперечливими інтересами сусідніх держав; руйнуванням регіонального управління сектором безпеки (внаслідок нездатності ліквідувати контртерористичну інфраструктуру після закінчення радянського вторгнення); та створенням Талібану. Відносини Китаю та Афганістану носять прагматичний характер – для країн важливо забезпечити безпеку у прикордонних регіонах, протидіяти радикальним угруповуванням на території Афганістану та продовжувати торгівельно-економічну співпрацю. Китай надає

Афганістану економічні преференції в обмін на гарантії безпеки, оскільки останній є надійним джерелом сировини (нафта, мідь тощо) і важливою ланкою ініціативи «Один пояс, один шлях». Інфраструктурні ініціативи країн реалізуються через проектування автомагістралі «Ваханського шляху» та участі Афганістану в Китайсько-Пакистанському економічному коридорі. Китай не висловлює відкритої абсолютної підтримки Афганістану, проте пропонує співпрацю у форматі багатосторонніх дипломатичних платформ та форумів; виступає посередником у переговорах між Пакистаном та Афганістаном з метою подолання безпекової кризи. Тобто, Китай розширює економічну присутність в Афганістані, налагоджуючи дипломатичну взаємодію з метою забезпечення безпеки на прикордонних територіях.

Бангладеш. Бідність зробила країну вразливою до зовнішніх впливів, а зусилля пакистанської міжвідомчої розвідки дозволили джихадистському тероризму вкоренитися. Управління сектором безпеки є слабким: наприклад, через два місяці після виборів 2008 року стався заколот у Бангладешських стрілецьких силах, воєнізованій організації, відповідальній за безпеку кордонів. Для Китаю Бангладеш є стратегічним партнером та критично важливим партнером ініціативи «Один пояс, один шлях». Бангладеш, в свою чергу, вмilo балансує між Китаєм, Індією та США, оскільки є стратегічним вузлом Бенгальської затоки. Співпраця Бангладешу та Китаю зосереджується на інфраструктурних (мости, підводні тунелі, модернізація портів) проектах та проектах з розвитку відновлювальної енергетики (сонячні та вітрові потужності). Окремо варто зауважити про співпрацю в оборонній сфері та вирішенні гуманітарної кризи з біженцями з М'янми з метою забезпечення безпеки у прикордонних зонах. Співпраця з Бангладешем забезпечує Китаю постійну політико-економічну присутність в Бенгальській затоці.

Індія. Теракт у Мумбаї 2008 року проілюстрував вразливість Індії до зовнішніх загроз. Усередині країни наксалізм (ліві екстремістські рухи, що виникають через нездатність держави забезпечити управління) становить серйозну проблему, якій необхідно протистояти комплексним, системним підходом відповідно до стратегії соціально-економічного розвитку, а не покладатися на військові заходи. Покращення управління сектором безпеки потребує посиленої уваги та коригування зовнішньої державної політики. Наразі загальне концептуальне бачення стратегії безпеки регіону відрізняється від бачення урядів

країн регіону. В окремих сферах вони все ж перетинаються, проте превентивні та розвідувальні заходи не є неефективними.

Відносини Індії та Китаю сьогодні визначають у форматі «холодного миру», оскільки характеризуються простійним геополітичним протистоянням, прикордонних конфліктів та економічних суперечностей, перетворюючись у двостороннє стримування. Індія дотримується політики «неприєднання», трактуючи таку позицію як «стратегічну автономію» [2, с. 276], будує мирну політику на засадах багатосторонньої дипломатії [13]. Територіальні конфлікти (конфлікт в Ладаксі та будівництво Китаєм ГЕС на транскордонній річці), інфраструктурний проєкт на окупованій, на думку Індії, території та економічна експансія на традиційні ринки збуту Індії (Непал, Шрі-Ланка тощо) свідчать про відкрите й прагматичне витіснення Індії, перетворюючи конфлікт між державами з регіонального на глобальний. Поряд з цим, Китай надалі залишається найбільшим торгівельним партнером Індії, оскільки промисловість останньої критично залежна від китайського імпорту. В свою чергу, Індія влаштовує своєрідний «цифровий детокс», блокуючи китайські мобільні додатки та посилює політико-економічний тиск на великі китайські корпорації. Стримуючим фактором у китайсько-індійських відносинах є членство у БРІКС та ШОС, де країни попри спільні погляди у стратегії розвитку об'єднань займають полярні позиції – Китай займає позицію проти США та Європи, тоді як Індія підтримує посилення впливу США.

Непал. Дві армії, Королівська армія Непалу та маоїстські сили, мають бути об'єднані. Повинна бути сформована ефективна республіканська держава та всі її інституції, які потім повинні забезпечити ефективно управління сектором безпеки. Все це має бути зроблено в контексті погіршення економіки, масштабного безробіття та політичної нестабільності.

Пакистан. Армія наразі виконує роль єдиної державної інституції, що визначає стратегічні напрями державної політики. Розкол між шиїтами та сунітами часто призводить до міжконфесійного насильства, а в країні діють численні екстремістські збройні групи, що підтримують ісламський уряд за шаріатом. Крім того, під питанням є безпека ядерного арсеналу Пакистану.

Шрі-Ланка. Етнічні розбіжності між більшістю сингальського та меншістю тамільського населення, які призвели до нещодавньої громадянської війни, досі не вирішені. Напруженість

у відносинах може призвести до повернення терористичної/партизанської діяльності. Ефективні цивільні перевірки завжди були характерною рисою урядового контролю Шрі-Ланки, але в управлінні сектором безпеки були значні прогалини. У відносинах з Китаєм прослідковується неоднозначна зовнішня політика, оскільки відомий факт, коли Шрі-Ланка здала в оренду Китаю морський порт через неможливість обслуговувати борг, що світова спільнота розцінила як дипломатію боргової пастки Китаю – позики, внаслідок яких країна позичальник підпадатиме під політичний тиск Китаю [14].

У ситуації міждержавного протистояння в Південній Азії розвиток співпраці в галузі безпеки може здаватися малоімовірним. Однак це було досягнуто в Південно-Східній Азії та призвело до формування Регіонального форуму АСЕАН, що зменшило ймовірність регіонального конфлікту. Хоча спільний сектор безпеки для Південної Азії неможливий у короткостроковій перспективі, помилок минулого можна було б уникнути, якби сучасні демократичні уряди прагнули зрозуміти сектори безпеки один одного та посилили співпрацю в контексті обміну досвідом щодо протидії реальним та потенційним загрозам. Ключовими відправними точками для розвитку співпраці в галузі безпеки можуть бути протидія тероризму та формулювання концепції спільної безпеки.

Задля зміцнення безпеки в Південній Азії варто враховувати такі положення:

- дотримання принципів Статуту ООН;
- повага до суверенітету та територіальної цілісності інших країн;
- увага до питань безпеки, що є важливими для інших країн;
- орієнтація на економічну інтеграцію через розвиток, розбудову транспортних зв'язків та інтеграцію;
- пріоритетність реальних проблем населення: боротьба з бідністю, економічна безпека, продовольча, енергетична безпека, зміна клімату, професійна підготовка та освіта, технології, торгівля та інвестиції;
- діалог та дипломатія повинні бути найкращим способом вирішення спільних проблем;
- сприяння та зміцнення міжособистісних зв'язків.

Сьогодні у світі для кожної держави репутація та позитивний імідж цінуються дедалі більше та привертають увагу світової спільноти. Імідж країни пов'язаний не лише з міжнародними відносинами, а й впливає на національну економіку та її конкурентоспроможність.

Сполучені Штати Америки завжди втручалися у регіональні справи в Південній Азії, оскільки мають власні інтереси в цьому регіоні. Зростання впливу Китаю є ще одним чинником, який змусив США активніше втручатися у справи Південної Азії. США очолили війну з тероризмом після терактів 11 вересня 2001 року, що повністю змінило динаміку політики безпеки в Південній Азії, що суттєво вплинуло на внутрішню безпеку Пакистану та мирне врегулювання політичних конфліктів між Індією та Пакистаном. Наразі шанси на нормалізацію відносин між Індією та Пакистаном дуже малі через їхню спільну історію та взаємні звинувачення, вплив інших країн, оскільки жодна з країн не готова йти на компроміси, особливо щодо питання Кашміру. Розвиток, просування та зміцнення національного іміджу розглядаються як стратегія «м'якої сили» в непередбачуваному міжнародному середовищі. Провідні країни світу надають великого значення культурній дипломатії та розглядають її як ефективний інструмент «м'якої сили» для захисту національних інтересів та зміцнення свого міжнародного становища. Чудовим прикладом реалізації такої зовнішньої політики є Китай, вплив якого на регіон Південної Азії суттєво зріс у 2024–2026 роках, трансформуючись із суто економічного партнерства у стратегічне та військово домінування. Б. В. Голянич зауважує, що «... китайська модель користується популярністю на міжнародному рівні, набираючи все більшої прихильності. Завдяки своїй високій гнучкості та ефективності китайська модель є більш привабливою для величезної кількості країн, що розвиваються, і слабозвинених країн, які терміново потребують індустріалізації, модернізації та економічної трансформації» [1, с. 167].

Пакистан залишається головним союзником Китаю в регіоні, незважаючи на внутрішні виклики. У 2025 році розпочався другий етап Китайсько-Пакистанського економічного коридору (КПЕК), зосереджений на індустріалізації, сільському господарстві та «зеленій» енергетиці. Крім того, Пакистан є найбільшим покупцем китайської зброї, на який припадає близько двох третин усіх продажів КНР у 2020–2024 роках. Водночас Китай чинить тиск на Ісламабад, щоб посилити захист китайських працівників, задіяних у проєктах, після серії терористичних атак. Китай допомагає Шрі-Ланці вийти з тривалої кризи, таким чином реалізуючи виважену інтервенцію у внутрішню політику країни та посилення впливу щодо політики управління існуючими активами. Китай був першим кредитором,

який погодився на офіційний план реструктуризації боргу країни наприкінці 2023–2024 років. Що стосується Бангладеш, то Китай дотримується політики видимого балансу та посиленої допомоги. Сьогодні Китай постачає понад 70 % озброєння для армії Бангладеш, також фінансує будівництво стратегічних об'єктів (мости, тунелі). У сфері економіки Китай надає відчутну допомогу Бангладеш у стабілізації економіки та пошуку нових кредитних кроків. Співпраця з Непалом реалізується у напрямі інфраструктурної відбудови, що стосується, перш за все, проекту Трансгімалайської залізниці (для зменшення залежності Непалу від Індії) та інвестицій у гідроенергетичний сектор Непалу. Непал є стратегічним партнером для Китаю, оскільки дає доступ до Південної Азії в обхід Індії та дає можливість Непалу модернізувати національну інфраструктуру за рахунок підтримки Китаю. Варто відмітити активну співпрацю країн щодо управління кордонами, проведенні спільних антитерористичних навчань і звісно допомогу Непалу у підтримці Пекіна щодо тибетського питання – політики «єдиний Китай» та протидію антикитайським політичним акціям.

З Мальдівами Китай співпрацює, в основному, у військовій сфері та АПК. У березні 2024 року з Мальдівами було підписано першу в історії країни угоду про безкоштовну військову допомогу від Китаю (навчання та нелетальна техніка), а в січні 2025 року набула чинності угода про вільну торгівлю (ФТА) між Китаєм та Мальдівами. Китай також фінансує найбільший в історії країни проєкт меліорації земель та житлового будівництва – Расмале.

Політика «м'якої сили» поширюється далеко за межі Південно-Азіатського регіону. Так, що стосується України, Китай також має свої інтереси, зокрема:

«...1) *soft power* КНР спирається на досить розгалужену інституційну основу у вигляді інститутів та класів (шкіл) Конфуція, приватних компаній і громадських організацій, а також медіа;

2) китайська держава здійснює вплив (політичний, фінансовий) на діяльність цих інституцій, зокрема через своє Посольство в Україні;

3) головними напрямками китайської *soft power* в Україні є мовно-культурний, освітній та економічний;

4) реалізація економічної «м'якої сили» Китаю здійснюється здебільшого інерційно, шляхом розвитку жвавих торговельно-економічних відносин між Україною та КНР;

5) «...поширення китайської «м'якої сили», особливо політичної її складової, гальмується

прозахідним курсом України, антикомуністичною політикою її керівництва, а також дружніми відносинами КНР із РФ під час російсько-української війни ...» [5, с. 179]. Найбільш перспективним напрямом українсько-китайської співпраці варто визначити дослідження цифрових інновацій та співпраці: розробка спільних структур в галузі електронного урядування, кібербезпеки та цифрової інфраструктури, що відповідають як стратегії цифрової трансформації України [15].

Китай активно використовує «м'яку силу» [7] для утвердження позиції на міжнародній арені, проте поряд із «м'якою силою» Китай застосовує усі можливі інструменти впливу, що є вкрай привабливою стратегією зовнішньої політики для політичних лідерів, схильних до авторитаризму та неліберального стилю управління [11] або ж для держав, що розвиваються, оскільки китайська модель передбачає забезпечення внутрішньополітичної стабільності, економічного та соціального розвитку. Разом з тим, сумніву переваг такої моделі піддають нерівномірний регіональний розвиток, значна поляризація між багатими і бідними, корупція та непрозоре державне управління [12]. Таким чином, спостерігається дисонанс між виваженою зовнішньою політикою Китаю та диспропорціями всередині держави, відповідно бажання Китаю транслювати доброзичливу державну політику поряд із політичними репресіями, втручанні у внутрішню політику держава-партнерів та відверте просування та захист національних інтересів у територіальних суперечках на територіях інших країн [10].

Сьогодні Китай реалізує стратегію «низки перлів», що передбачає посилення та зміцнення впливу на країни, територіально розташовані на шляху постачання нафти в Китай. Налагодження партнерства та спільне будівництво військових об'єктів – два ключових напрямки діяльності, де «перлина», це порт або морська база (Пакистан (Гвадар дає прямий вихід до Аравійського моря в обхід Південно-Східної Азії), Шрі-Ланка (Хамбантота), Бангладеш (Читтагонг), порти в М'янми). Важливо звернути увагу на те, що такі дії дають можливість Китаю в майбутньому використовувати цивільну інфраструктуру країн-партнерів у військових цілях. Дилемою для Китаю залишається і Малаккська затока (через яку проходить близько 80 % нафти), шляхами вирішення якої наразі є прокладення сухопутних шляхів через перешийок Кра (Таїланд) як альтернатива морським транспортним шляхам. Будівництво Китаєм баз біля індійських кордонів призвело до зростання напруженості в Індії та необхідності зміцнювати та

нарощувати флот та безпекові союзи. Між Індією та Китаєм, що є ключовими конкурентами в регіоні Азії, існують серйозні територіальні суперечки та постійне протистояння, зокрема щодо прикордонної території у Гімалаях.

5. Висновки. Країни регіону Південної Азії стикаються з багатовимірними масштабними традиційними та нетрадиційними загрозами національній безпеці, які, беззаперечно, впливають на міжнародне середовище та міжнародну систему безпеки. Держави, з якими межують країни регіону, та інші суб'єкти міжнародної спільноти також втручаються чи долучаються до регіональної політики з метою просування власних інтересів та реалізації стратегічних кроків щодо розширення зон впливу, що, в свою чергу, ускладнює безпекову та політичну взаємодію країн регіону. Зростаючий вплив Китаю в регіоні, зокрема через посилення співпраці з Пакистаном

з метою стабілізації ситуації всередині країни, також деструктивно впливає на конфлікт між Індією і Пакистаном, дестабілізуючи регіональну систему безпеки.

Конфлікт інтересів. Авторка декларує, що не має конфлікту інтересів стосовно даного дослідження, в тому числі фінансового, особистісного характеру, авторства чи іншого характеру, що міг би вплинути на дослідження та його результати, представлені в даній статті.

Фінансування. Дослідження проводилося без фінансової підтримки.

Доступність даних. Рукопис не має пов'язаних даних.

Використання засобів штучного інтелекту. Авторка підтверджує, що не використовувала технології штучного інтелекту під час створення представленої роботи.

REFERENCES

- Holianych, B. V. (2023). Vykorystannia Kytaiem «m'iakoi syly» ta formuvannia mizhnarodnoho imidzhu z tochky zoru kulturnoi dyplomatii [China's use of «soft power» and the formation of an international image from the perspective of cultural diplomacy]. *Politychne Zhyttia*, (4), 164–169. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2023.4.22>.
- Horodnia, N. D. (2022). Formuvannia i rozvytok polityky Indii «Dyvytysia na skhid» i «Diiaty na skhodi» [Formation and development of India's «Look East» and «Act East» policies]. *Shkhidnyi Svit*, (4), 258–281. DOI: <https://doi.org/10.15407/orientw2022.04.258>.
- Ivanets, T. (2023). Evoliutsiia yaponskoi stratehii vilnoho ta vidkrytoho Indo-Tykhookeanskoho rehionu (FIOP) v umovakh novykh bezpekovykh vyklykiv [Evolution of Japan's strategy for a free and open Indo-Pacific region (FIOP) in the context of new security challenges]. *Visnyk Lvivskoho Universitetu. Seriya Filos.-Politol. Studii*, (51), 144–150. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.51.17>.
- Klymyshyn, P. (2013). Osnovni vektory heostrategii Kytaiskoi Narodnoi Respubliky na pochatku XXI st. [The main vectors of the geostrategy of the People's Republic of China at the beginning of the XXI century]. *Naukovi Zapysky*, (5), 384–398.
- Mamchur, O., & Vanda, I. (2022). Mistse Pivdennoi Azii u svitovomu hospodarstvi: suspilno-heohrafichni, heoekonomichni, heopolitychni aspekty [The place of South Asia in the world economy: socio-geographic, geoeconomic, geopolitical aspects]. *Chasopys Sotsialno-Ekonomichnoi Heohrafii*, (32), 110–119. DOI: <https://doi.org/10.26565/2076-1333-2022-32-12>.
- Marushchenko, O. V. (2025). Heostrategichni ambitsii Kytaia v umovakh stanovlennia novoi svitovoi systemi [China's geostrategic ambitions in the conditions of the formation of a new world order]. *Visnyk NTUU KPI. Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo*, (2), 104–114. DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2025.2\(66\).337630](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2025.2(66).337630).
- Mateleshko, Yu. P. (2023). Osoblyvosti kytaiskoi «m'iakoi syly» v Ukraini [Peculiarities of Chinese «soft power» in Ukraine]. In *Kytaiska tsyvilizatsiia: tradytsii ta suchasnist* [Chinese civilization: traditions and modernity] (Proceedings of the 17th International Scientific Conference, Kyiv, December 14, 2023, pp. 176–180). Liha-Pres. <https://doi.org/10.36059/978-966-397-347-0-46>
- Nelipa, D. V., & Vorona, M. P. (2024). Heopolitychnyi vymir zovnishnoi polityky Kytaia na postradianskomu prostori: povzucha ekonomichna ekspansiia [Geopolitical dimension of China's foreign policy in the post-Soviet space: creeping economic expansion]. *Politychne Zhyttia*, (2), 203–211. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2024.2.27>.
- Chernyshova, L. O. (2022). Supernyctvo SShA ta Kytaiu: naslidky dlia asotsiatsii derzhav Pivdenno-Skhidnoi Azii [United States and China rivalry: consequences for the Association of Southeast Asian Nations]. *Ekonomika ta Suspilstvo*, (37). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-77>.
- Albert, E. (2018, February 9). China's big bet on soft power. *Council on Foreign Relations*. <https://www.cfr.org/backgrounders/chinas-big-bet-soft-power>.
- Barker, T. (2017). The real source of China's soft power. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2017/11/the-real-source-of-chinas-soft-power>

12. Hong, Y. (2020). Growing China's soft power: Free debate and creative thinking are key. NUSNews. <https://news.nus.edu.sg/growing-chinas-soft-power-free-debate-and-creative-thinking-are-key>
13. Lukash, O., & Tykhonenko, I. (2024). The concept of the Indo-Pacific region: role and significance of India. *Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI*, (8), 121–132. DOI: <https://doi.org/10.26693/ahpsxxi2024.08.121>.
14. Shopov, V. (2026). Pivoting in plain sight: China's stealthier geoeconomics. European Council on Foreign Relations. <https://ecfr.eu/article/pivoting-in-plain-sight-chinas-stealthier-geo-economics>.
15. Simonov, M. (2025). China–Ukraine relations and the Belt and Road Initiative: Challenges and future prospects. *Research in Globalization*, 11, Article 100309. <https://doi.org/10.1016/j.resglo.2025.100309>.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Lesya Omelchuk

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Public
Management and Administration,
Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of
Management and Law
e-mail: info@univer.km.ua
ORCID: 0000-0003-4174-1107

Омельчук Леся Володимирівна

кандидатка економічних наук, доцентка, доцентка
кафедри публічного управління та адміністрування
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова
e-mail: info@univer.km.ua
ORCID: 0000-0003-4174-1107

Дата надходження статті: 13.03.2026

Дата надходження виправленої версії статті: 27.03.2026

Дата прийняття статті: 06.04.2026

Дата публікації статті: 16.06.2026